

Representantforslag 131 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen

Dokument 8:131 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Karin Andersen om en tillitsreform i skolen

Til Stortinget

Bakgrunn

Skolens oppdrag er å gi alle barn og unge kunnskaper og ferdigheter som legger grunnlaget for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Skolen skal ikke bare formidle kunnskap, men den skal bidra til kunnskap som har verdi for hele livet. Den skal ikke bare utvikle elevenes intellektuelle evner, men alle sider av det å være et helt menneske og del av et fellesskap med andre. Et godt og inkluderende læringsmiljø er en viktig forutsetning for trivsel, økt motivasjon og mestring. Skal det lykkes å skape en skole som inkluderer alle og gir alle like muligheter for å lykkes, må man sørge for at skolen har tid og rom for å se den enkelte, skape et godt og trygt læringsmiljø for alle og tilrettelegge undervisningen slik at alle lærer på den måten de lærer best.

Forskningsrapporter og tilbakemeldinger fra elever og lærere har dokumentert at Kunnskapsløftet har ført til en mer teoritung skole og en mer ensrettet undervisning. Skoleforskere peker dessuten på at en omfattende målstyring kan ha bidratt til å øke elevenes prestasjonspress, og helsepersonell melder om at antallet elever som oppgir at de har stressrelaterte psykiske problemer og udefinerbare fysiske helseplager, har økt kraftig de senere årene. Det samme gjelder andelen elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet og således har behov for spesialundervisning. Hele 65 pro-

sent av spesialundervisningen foregår utenfor klassefellesskapet i såkalte segregerte tilbud, ifølge Utdanningsdirektoratet (Utdanningsspeilet 2016). En inkluderende fellesskole skal bidra til at alle elever lærer mer, trives på skolen og mestrer livet. En skole som handler for mye om pugging og testing, står i veien for dette målet. Ludvigsen-utvalgets offentlige utredning om fremtidens skole (NOU 2015:8) påpeker at vesentlige endringer i skolens innhold må gjenspeiles i kvalitetsvurderingssystemet.

Ved behandlingen av Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse stilte Stortingets flertall seg bak dette synet og mente at det burde utarbeides en tillitsreform i skolen:

«Komiteens flertall fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, er enig med Ludvigsen-utvalget i at standardiserte prøver ikke fanger opp kompleksiteten i fag og kompetanser. Rapporten 'Lærerrollen – hva slags lærere trenger vi i framtida' underbygger behovet for å endre målene skolene styres etter, og måten det gjøres på. Rapporten tar utgangspunkt i at lærerne opplever mistillit basert på mer detaljstyring og økt kontroll, og dette fører til ensretting av undervisningen og et smalt kunnskapssyn. PISA-rangeringer og nasjonale prøver er del av dette. Flertallet mener derfor, i likhet med Ludvigsen-utvalget, at vesentlige endringer i skolens innhold må gjenspeiles i kvalitetsvurderingssystemet:

'Kompetansene elevene skal utvikle i fremtidens skole, er komplekse, og elevene skal kunne anvende kunnskaper og ferdigheter i ulike sammenhenger.'

Skal vi utvikle en skole der alle elever opplever mestring, og der undervisningen ivaretar det brede kunnskapssynet, må vi gjenreise den profesjonelle lærerrollen. Flertallet mener at det i samarbeid med sektoren bør utarbeides en tillitsreform i skolen. Vi kan ikke bygge styringen på kontroll og mistillit, men må utvikle et kvalitetsvurderingssystem som fremmer elevenes læring, som bygger på tillit og øker det profesjonelle handlingsrommet. Flertallet mener utdanningsmyndighetene nasjonalt må legge

til rette for åpne, tillitsfulle prosesser mellom relevante aktører i skolesektoren, f.eks. lærere, skoleledere, skoleeiere og lærerutdanningene, for å utarbeide konkrete og forpliktende tiltak, som støtter opp under profesjonsutvikling – og fellesskap.»

Rapporten «Om lærerrollen – et kunnskapsgrunnlag» (2016), som ble utarbeidet av en ekspertgruppe på oppdrag av Kunnskapsdepartementet, tydeliggjorde at omfanget av mål, detaljstyring og til dels motstridende forventninger til skolen har bidratt til en byråkratisering og avprofesjonalisering av lærerrollen. Grappa mener det er grunn til å dempe overdreven detaljstyring og tendensen til å innføre egne indikatorer lokalt i tillegg til de sentrale. Dette kan også bidra til å styrke partenes samstemthet om mål og kvalitetsindikatorer.

Lærerne må få større mulighet til selv å bestemme hvordan de vil undervise, slik at det ikke bare blir prøver og tester som måler en liten del av elevenes læringsresultater, som prioriteres. Skolen forvalter et stort samfunnsmandat slik det er nedfelt i formålsparagrafen i opplæringsloven. Når elever, lærere og forskning peker på at kunnskapssynet i skolen oppleves å ha blitt innsnevret, blant annet på bakgrunn av innføringen av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS), er det grunn til å ta dette på alvor.

Forslagsstillerne mener en tillitsreform må utarbeides i nært samarbeid med profesjonen og bygge på styringsprinsipper som ivaretar skolens brede kunnskapssyn og har elevenes læring i sentrum. Dette krever en gjennomgang av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet (NKVS) og vil danne grunnlag for endringer som imøtekommer de innvendingene Stortingets flertall fremmet under behandlingen av Meld. St. 28 (2015–2016).

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen, i nært samarbeid med profesjonen, utarbeide en tillitsreform i skolen som ivaretar skolens brede kunnskapssyn, bygger på tillit til lærerne og legger til rette for økt profesjonelt handlingsrom.
2. Stortinget ber regjeringen legge følgende overordnede prinsipper til grunn for en tillitsreform i skolen:
 - Kvalitetsutvikling i skolen skal bygge på få, overordnede mål, der profesjonen blir inkludert i målutformingen nasjonalt og lokalt.
 - Det totale omfanget av rapportering og dokumentasjonskrav på nasjonalt og lokalt nivå må legges på et nivå som ikke går på bekostning av lærernes tid til eleven og det profesjonelle handlingsrommet.
 - Mål og kvalitetsindikatorer skal speile skolens brede kunnskapssyn.
 - Læringsfremmende styringsprinsipper legges til grunn for kvalitetsvurderingen av skolen.
 - Reell medbestemmelse og tillit skal prege samarbeidet mellom skoleeier, skoleledelse og lærerprofesjonen på alle nivåer.
 - Sterke profesjonsfellesskap skal være bærebjelken i skolens faglige arbeid og utvikling.
 - Den profesjonelle lærer har metodeansvar og gis et stort faglig handlingsrom.
3. Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for kvalitetsvurdering av skolen som motvirker økt konkurranse og rangering av skoler.

26. april 2017

Audun Lysbakken

Karin Andersen